

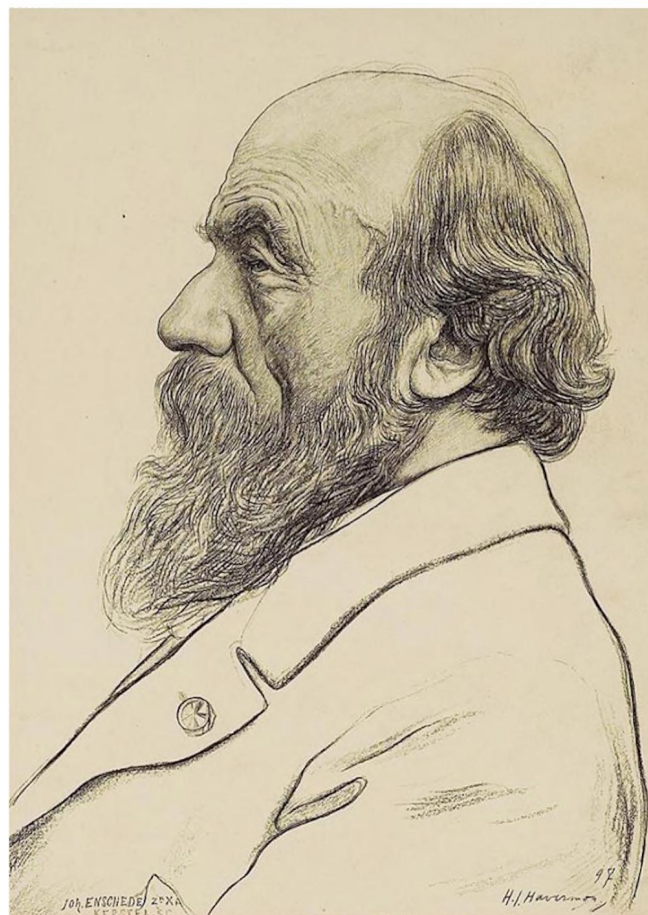
Een briefkaart van Pierre Cuypers aan 'Heer Colinet'

Iedereen kent het Rijksmuseum en het Centraal Station in Amsterdam: twee neogotische bouwwerken in rode baksteen, ontworpen door Pierre Cuypers (1827-1921). Cuypers (afb. 1) was een van Nederlands beroemdste architecten. Hij had een voorkeur voor bouwstijlen uit de Middeleeuwen en de Renaissance en heeft met name veel rooms-katholieke kerken gebouwd. Cuypers hield zich ook bezig met de versiering van de binnen- en buitenkant van zijn gebouwen, zoals het meubilair en het beeldhouwwerk.

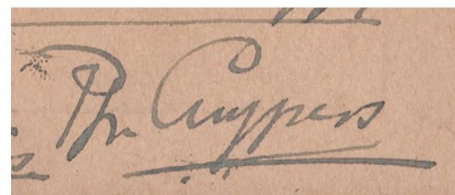
De briefkaart

De briefkaart die u hier ziet, werd in oktober 1876 door Pierre Cuypers verstuurd naar Brussel; zijn handtekening staat rechtsonder op de achterzijde van de kaart (afb. 2 en 3). Cuypers woonde op dat moment in Amsterdam, waar hij recent de opdracht had gekregen om het Centraal Station te ontwerpen. Maar hij hield zich ook met andere zaken bezig, zoals we verderop zullen zien.

In de Geuzendamcatalogus¹⁾ heeft deze briefkaart het nummer G.10: zegelbeeld 5 cent blauw Koning Willem III, bestemd voor gebruik naar het buitenland. Het is geen zeldzame kaart, maar dit exemplaar beschouw ik toch wel als een pronkstuk.

Afbeelding 1: Pierre Cuypers geportretteerd door Hendrik Haverman in 1897.

Afbeelding 3: Handtekening van Pierre Cuypers op de achterzijde van de briefkaart.

Afbeelding 2: Briefkaart van Amsterdam naar Brussel, 12 oktober 1876.

Het zegelbeeld is ontwaard met het tweeletterstempel AMSTERDAM 12 OCT 76 12M-8M. Die laatste aanduiding staat voor het tijdvak tussen middernacht en 8 uur 's ochtends. De kaart werd per trein vervoerd naar Brussel en is voorzien van het grensstempel PAYS-BAS PAR BRUXELLES 12 OCT 76 en het aankomststempel BRUXELLES 12 OCTO 2-8 1876. Binnen één dag bereikte de kaart dus zijn bestemming!

Eduard Colinet

De geadresseerde wordt aangeduid als de 'Heer Colinet'. Na enig speurwerk stelde ik vast dat het hier gaat om de Belgische beeldhouwer Eduard

Colinet (1844-1890), die later 'bijzonder opzichter' zou zijn bij de bouw van Cuypers' Rijksmuseum. Colinet en Cuypers hebben veel samengewerkt en hebben bijvoorbeeld samen de Amsterdamse kunstnijverheidsschool Quellinius opgericht.

Op het moment dat deze briefkaart geschreven werd, lag veel van hun samenwerking nog in de toekomst. Maar de heren hadden blijkbaar al wel schriftelijk overleg over iets anders. De tekst op de achterzijde (afb. 4) luidt:

U heeft zeker de afdruk v.d. zegel ontvangen. Mij dunkt dat wij zoo weinig mogelijk moeten veranderen. Alleen in plaats van de man met het wapenschild: de Nederlandsch maagd met het wapen van Nederland te maken, de figuur die den Amsterdamschen vlag in de hand houdt, kan als vertegenwoordiger van de stad Amsterdam – die hare vlag in alle zeën voert, geheel gevolgd worden. Het randschrift moet natuurlijk "Amsterdamsche Kanaal Maatschappij" zijn.

A Dio, Pr. Cuypers

Zorg s.v.p. dat alles tijdig klaar is

De opening van het Noordzeekanaal

De 'Amsterdamsche Kanaal Maatschappij' was een vennootschap met als doel de aanleg van het Noordzeekanaal, de verbinding tussen de Noordzee en de Zuiderzee, het tegenwoordige IJsselmeer. Eduard Colinet was een veelgevraagd beeldhouwer en ontwierp regelmatig gedenkpenningen voor allerlei gelegenheden. De tekst op de briefkaart heeft betrekking op een gedenkpenning voor de opening van het Noordzeekanaal. Colinet was blijkbaar in oktober 1876 nog met die opdracht bezig, terwijl het evenement al op 1 november zou plaatsvinden. De rol van Cuypers bij deze opdracht is me niet duidelijk. Hij was in elk geval (als esthetisch adviseur?) betrokken bij de Kanaalmaatschappij, want hij heeft ook de oorkonde voor de opening van het Noordzeekanaal ontworpen.

Te laat of niet, we weten dat de penning geproduceerd is (afb. 5). Hij wordt nog wel eens te koop aangeboden op veilingen en er bevindt zich een exemplaar in de collectie van het Rijksmuseum. Die wordt als volgt beschreven: Tweezijdige bronzen penning. Voorzijde: borststuk van Willem III binnen omschrift. Keerzijde: vrouw met vrijheidshoed op lans en gehelmde vrouw met vaandel, zittend in boot: het Amsterdamsche koggeschip, binnen wimpel met opschrift.2)

U heeft zeker de afdruk v.d. zegel ontvangen. Mij dunkt dat wij zoo weinig mogelijk moeten veranderen. Alleen in plaats van den man met het wapenschild: de Nederlandsch maagd met het wapen van Nederland te maken, de figuur die den Amsterdamschen vlag in de hand houdt, kan als vertegenwoordiger van de stad Amsterdam – die hare vlag in alle zeën voert, geheel gevolgd worden. Het randschrift moet natuurlijk "Amsterdamsche Kanaal Maatschappij" zijn. — A Dio. Pr. Cuypers
Zorg s.v.p. dat alles tijdig klaar is

Afbeelding 4: Achterzijde van de briefkaart.

Als betrokken kunstenaars worden Edouard Louis Geerts en Eduard Colinet genoemd. De eerstgenoemde is de medailleur, degene die het definitieve ontwerp heeft gemaakt. Zijn naam staat onder de koningskop op de voorzijde van de penning.

Het beeld op de keerzijde van de penning voldoet grotendeels aan de voorstellen van Cuypers aan Colinet. De 'vrouw met vrijheidshoed op lans' is de Nederlandse maagd, die met haar rechterarm op het Nederlandse wapen rust; de 'gehelmde vrouw met vaandel' – wat mij betreft kan het ook een man zijn – vertegenwoordigt Amsterdam. Colinet heeft dus goed naar Cuypers geluisterd.

Cuypers en Colinet in Nijmegen

In het katholieke Nijmegen heeft Cuypers verschillende kerken neergezet. Enkele daarvan zijn bij het bombarde-

ment van 1944 verloren gegaan, maar de Dennenstraatkerk (Antonius Abtkerk, 1879-1880) staat nog fier overeind (afb. 6, op achterkant blad). Ook het befaamde Kolpinghuis (1883) is trouwens ontworpen door Cuypers, evenals het Landhoofd, het gebouwtje met de twee torens aan het begin van de spoorbrug (afb. 7, op voorkant blad). In Nijmegen heeft Cuypers niet alleen nieuwe gebouwen neergezet: in de jaren 1880-1882 heeft hij ook het monumentale 16e-eeuwse stadhuis aan de Burchtstraat gerestaureerd. Als bewonderaar en kenner van oude bouwstijlen was hij daarvoor de aangewezen persoon. En het aardige is, dat ook bij dit project Eduard Colinet betrokken was. Die vervaardigde een groot Mariabeeld onder een baldakijn, dat op de hoek van het Stadhuis geplaatst werd (afb. 8, op achterkant blad).

Afbeelding 5: Gedenkpenning ter gelegenheid van de opening van het Noordzeekanaal op 1 november 1876.

Afbeelding 6: Dennenstraatkerk (Bron: Wikipedia Commons).

Bestuur

Voorzitter:
vacature

Secretaris:
A. Wanders-Schepers, Graafsestraat 6
5371 CX Ravenstein, tel. 0486-412383
secretaris@noviopost.nl

Penningmeester:
M.G.J.M. Sillessen
IBAN: NL41 INGB 000 0575462 t.n.v.
Filatelistenvereniging NOVIOPOST
penningmeester@noviopost.nl

Hoofd Rondzendingen:
F. Wanders, Graafsestraat 6
5371 CX Ravenstein, tel. 0486-412383
Nederland@noviopost.nl

Administratie Rondzendingen:
J.A.L. Mertens

lid
A.F. Buitenhuis, Tolhuis 20-30,
6537 LW Nijmegen, tel. 024-3449032
tonbuitenhuis@hotmail.com

Helaas is dat beeld ten gevolge van oorlogsgeweld verloren gegaan en vervangen door een Mariabeeld van een andere kunstenaar.

Jacques Spijkerman

Noten

1. Geuzendam's Catalogus van de Postwaardestukken van Nederland en Overzeese gebiedsdelen, 8e druk. Po&Po 2008.
2. <https://id.rijksmuseum.nl/20068792>

Afbeelding 8: Op deze ingekleurde prentbriefkaart ziet men links het Mariabeeld van Colinet aan de hoek van het stadhuis.

NOVIOPOSTA

In dit nummer

Cijferzegels type Nikkels

Briefkaart van Pierre Cuijpers

Redactie:
J. Mulder
J. Spijkerman
J.M.A.G. Stroom

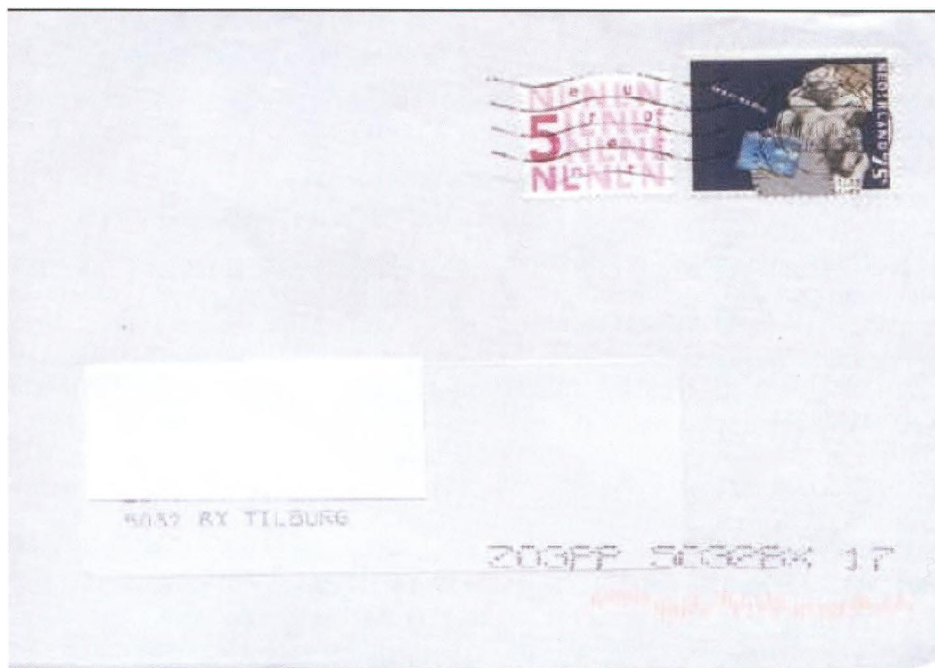
Fotografie:
W.A. v.d. Wagt

Basis ontwerp:
L. Thijsen

Illustraties:
vacature

Expeditie:
F. Piers
Tolhuis 35-17
6537 NN Nijmegen
Tel. 024-3444208

Op het eerste gezicht lijken het van die simpele zegeltjes. Er is echter heel wat over te vertellen, zoals u kunt lezen in het artikel dat begint op pagina 4.

Afbeelding 15 Bijplakzegel op binnenlandse brief (tarief € 0,39)

U zult zich afvragen wat de spoorbrug in Nijmegen te maken heeft met de architect Cuijpers. In het artikel dat begint op pagina 10 zal alles duidelijk worden.

Afbeelding 7: Het Landhoofd (links) op een ingekleurde prentbriefkaart.

